

NASILJE MEĐU ŽENAMA I ŽENE KAO POČINIOCI NASILJA

Dr.sci Mitar Radonjić¹⁰⁷
Crnogorski bezbjednosni forum

Jelena Radonjić
Spec. bezbjednosti i kriminalistike

Apstrakt: *Nasilje nad ženama označava kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije nad ženama i predstavlja sva djela rodno zasnovanog nasilja koja dovode do ili mogu da dovedu do: fizičke, seksualne, psihičke, odnosno, finansijske povrede ili patnje za žene, obuhvatajući i pretnje takvim djelima, prinudu ili proizvoljno lišavanje slobode, bilo u javnosti bilo u privatnom životu. Nasilje nad ženama je primjer zloupotrebe moći jednog pola nad drugim. Takođe, nasilje nad ženama je tokom hiljada godina istorije podstaknuto od svake društvene zajednice sve do danas. Takav odnos društva prema ženama u vidu nasilja često za posledicu ima negativnu refleksiju da i one same od žrtve kasnije postaju počinioци nasilja. Upravo i cilj ovog rada je da iznesemo neke od najznačajnijih karakteristika nasilja među ženama, kao i ukažemo zašto u određenim okolnostima one postaju nasilnici.*

Ključne riječi: *nasilje, žene, počinioци nasilja, femicide, žrtve nasilja.*

Uvod

Nasilje nad ženama ima vrlo dugu istoriju iako su incidenti i intenzitet takvog nasilja varirali tokom vremena, pa čak i danas variraju od društva do društva. Na takvo se nasilje često gleda kao na mehanizam za izrabljivanje žena, bilo u društvu općenito ili u međuljudskim odnosima. Takvo nasilje može proizaći iz osjećaja ovlaštenja, superiornosti, mizoginije ili sličnih stavova počinitelja ili njegove nasilne prirode, posebno prema ženama. UN-ova Deklaracija o eliminaciji nasilja nad ženama navodi, "nasilje nad ženama je manifestacija povijesno nejednakih odnosa moći između muškaraca i žena" i "nasilje nad ženama je jedan od ključnih društvenih mehanizama pomoću kojih su žene prisiljene u podređeni položaj u usporedbi s muškarcima

Dok se nasilje nad ženama često istražuje kroz prizmu rodno zasnovanog nasilja u kojem su žene žrtve, manje je pažnje posvećeno nasilju koje žene vrše nad drugim ženama i nad drugim ranjivim grupama. Ovaj fenomen obuhvata različite oblike nasilja, uključujući fizičko, emocionalno, verbalno, ekonomsko i socijalno nasilje, a prisutan je u porodičnom, profesionalnom i društvenom kontekstu (Einarsen, Hoel, Zapf & Cooper, 2011).

Razna međunarodna tijela donijela su niz instrumenata kojima je cilj eliminirati nasilje nad ženama i nasilje u porodici. Oni općenito počinju s definicijom šta je takvo nasilje, s ciljem borbe protiv takve prakse. Istanbulska konvencija (Konvencija Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici) Vijeća Evrope opisuje nasilje nad ženama "kao kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije žena" i definira nasilje nad ženama kao "sva djela rodno uvjetovanog nasilja koja

¹⁰⁷ kontakt@radonjicmitar.me

dovode do ili će vjerojatno rezultirati fizičkom, seksualnom, psihološkom ili ekonomskom štetom ili patnjom žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili samovoljno lišavanje slobode, bilo da se događa u javnosti ili u privatnom životu.

Oblici nasilja među ženama

Nasilje među ženama može se manifestovati na različite načine i u različitim kontekstima. Istraživanja ukazuju na nekoliko ključnih oblasti u kojima je ovaj oblik nasilja prisutan:

- **Vršnjačko nasilje među adolescentkinjama** U školskim okruženjima često se javlja indirektno nasilje koje uključuje ogovaranje, socijalnu izolaciju, psihološku manipulaciju i ponižavanje. Ovaj oblik nasilja može imati dugoročne posledice po mentalno zdravlje žrtava, uključujući anksioznost, depresiju i nisko samopouzdanje (Crick & Grotpeter, 1995).
- **Mobing i psihološko nasilje na radnom mestu** U profesionalnom okruženju, nasilje među ženama često se ispoljava kroz sabotazu karijere, isključivanje iz važnih projekata, verbalne uvrede i psihološki pritisak. Ove taktike mogu ozbiljno narušiti profesionalni razvoj i mentalno zdravlje žrtava (Einarsen et al., 2011).
- **Nasilje u porodici** Iako su muškarci češće identifikovani kao nasilnici u porodičnim situacijama, postoje slučajevi gde žene vrše nasilje nad drugim ženama u porodici, posebno nad starijim članovima porodice ili drugim ženskim srođnicima. Ovo nasilje može uključivati emocionalno zlostavljanje, ekonomsko uskraćivanje ili fizičko nasilje (Straus, 2009).
- **Nasilje u zatvorima i ustanovama za socijalnu zaštitu** U zatvorskim institucijama i domovima za stare, žene mogu biti nasilne prema drugim ženama u vidu fizičkog, emocionalnog ili verbalnog maltretiranja. Ovo nasilje često ostaje neprijavljeno zbog zatvorenog karaktera ovih institucija i straha žrtava od odmazde (WHO, 2015).

Najčešće žrtve nasilja koje počinje žene

Određene grupe žena su podložnije nasilju od strane drugih žena, zavisno od socijalnog, ekonomskog i porodičnog konteksta.

- **Djeca i adolescentkinje** Majke ili starateljke koje koriste fizičku kaznu kao vid discipline često vrše nasilje nad djecom. Takođe, adolescentkinje su podložne vršnjačkom nasilju koje može trajati godinama i ostaviti trajne posledice po njihovo emocionalno stanje (Straus & Gelles, 1990).
- **Starije žene** Mlađe žene unutar porodice ili institucionalne nege mogu vršiti nasilje nad starijim ženama kroz zanemarivanje, verbalno zlostavljanje ili ekonomsko iskorišćavanje (WHO, 2015).
- **Koleginice na poslu** U profesionalnom okruženju žene često doživljavaju mobing i psihološki pritisak od drugih žena, naročito kada postoji rivalitet na radnom mestu (Björkqvist, 1994).

Uzroci nasilja među ženama

Nasilje među ženama može proizaći iz različitih psiholoških, socijalnih i ekonomskih faktora.

- **Porodično nasilje u detinjstvu** Žene koje su odrasle u nasilnim porodicama često internalizuju agresivne obrasce ponašanja i prenose ih na druge žene u svom okruženju (Widom, 1989).
- **Društveni pritisak i takmičenje** U kulturama gde je ženama otežano napredovanje, rivalitet među ženama može rezultirati destruktivnim oblicima ponašanja, uključujući sabotiranje, isključivanje i emocionalno zlostavljanje (Björkqvist, 1994).
- **Psihološki poremećaji** Poremećaji ličnosti, depresija i anksioznost mogu doprineti povećanom riziku od nasilnog ponašanja (American Psychiatric Association, 2013).

- **Ekonomska nesigurnost** Žene koje se suočavaju sa finansijskim teškoćama mogu pribegavati nasilju iz frustracije ili pokušaja kontrole resursa (Benson & Fox, 2004).

Posljedice nasilja koje počinje žene

Nasilje koje žene vrše može imati ozbiljne posledice po žrtve, uključujući:

- **Psihološke posledice** Dugotrajna anksioznost, depresija i nisko samopouzdanje kod žrtava nasilja (Hamberger & Larsen, 2015).
- **Gubitak socijalne podrška** Žrtve često postaju izolovane i osećaju se nemoćno, što dodatno pogoršava njihov položaj u društvu (Einarsen & Skogstad, 1996).
- **Fizičke posledice** Iako ređe nego kod nasilja koje vrše muškarci, fizičko nasilje među ženama može rezultirati ozbiljnim povredama (Campbell, 2002).

Žene kao počinioci nasilja nad decom

Prema podacima iz Sjedinjenih Američkih Država, žene čine značajan procenat počinilaca nasilja nad decom. Na primer, izveštaj američkog Ministarstva zdravlja i socijalnih usluga iz 2019. godine pokazuje da su žene bile odgovorne za oko 53% slučajeva zlostavljanja dece. Ovi podaci ukazuju na to da su žene, često kao primarni negovatelji, uključene u slučajeve zlostavljanja dece (<https://www.acf.hhs.gov/cb/report/child-maltreatment-2019>).

Žene kao počinioci nasilja u partnerskim odnosima

Istraživanja o nasilju u intimnim partnerskim odnosima pokazuju da žene mogu biti počinioci nasilja, iako su češće žrtve. Studija Nacionalnog instituta za pravdu SAD-a iz 2010. godine navodi da je oko 24% muškaraca prijavilo da su doživeli neki oblik fizičkog nasilja od strane partnerke tokom života. Ovi podaci ukazuju na potrebu za sveobuhvatnim pristupom u prevenciji nasilja u partnerskim odnosima, koji uključuje prepoznavanje žena kao potencijalnih počinilaca (<https://nij.ojp.gov/library/publications/intimate-partner-violence-united-states>).

Žene kao počinioci seksualnog nasilja

Iako ređe, postoje slučajevi gde su žene počinioci seksualnog nasilja. Prema podacima izveštaja Ministarstva pravde SAD-a iz 2013. godine, oko 2% prijavljenih slučajeva seksualnog nasilja počinile su žene. Ovi podaci ukazuju na potrebu za daljim istraživanjima i podizanjem svesti o ovoj temi (<https://bjs.ojp.gov/library/publications/female-victims-sexual-violence-1994-2010>).

Žene kao počinioci nasilja nad starijim osobama

U kontekstu nege starijih osoba, žene koje su često primarni negovatelji mogu postati počinioci nasilja ili zanemarivanja. Studija objavljena u časopisu "Journal of Elder Abuse & Neglect" iz 2017. godine pokazala je da su žene bile odgovorne za oko 60% slučajeva zlostavljanja starijih osoba. Ovi podaci ukazuju na potrebu za podrškom i edukacijom negovatelja kako bi se smanjio rizik od nasilja (Yan & Chan, 2017).

Žene kao počinioci nasilja u profesionalnom okruženju

U radnom okruženju, žene mogu biti počinioci psihološkog nasilja ili mobinga nad kolegama. Istraživanje objavljeno u časopisu "International Journal of Environmental Research and Public Health" iz 2020. godine pokazalo je da su žene bile odgovorne za oko 30% slučajeva mobinga na radnom mestu. Ovi podaci ukazuju na potrebu za politikama prevencije i intervencije u radnom okruženju (Giorgi, Mancuso, Perez, D'Antonio, Mucci & Cupelli, 2020).

Brojni statistički podaci i naučna istraživanja potvrđuju da su žene znatno manje sklone počinjenju nasilja u poređenju s muškarcima. Prema podacima Ureda Ujedinjenih nacija za drogu i kriminal (UNODC) iz 2019. godine, globalno gledano, muškarci su odgovorni za oko 90% svih nasilnih krivičnih dela, uključujući ubistva, fizičke napade i seksualne napade (<https://www.unodc.org>). U kontekstu ubistava, muškarci su počinioци u 88% slučajeva, dok su žene žrtve u više od 80% slučajeva femicida, koji najčešće počinje njihovi muški partneri ili članovi porodice (<https://www.unodc.org/gsh>).

Razlozi za ovu značajnu razliku u stopama nasilja između polova su višeslojni i obuhvataju biološke, psihološke, socijalne i kulturne faktore. Prvo, evolucione i neurobiološke studije sugerisu da su muškarci generalno agresivniji zbog viših nivoa testosterona, hormona koji je povezan s impulsivnim i dominantnim ponašanjem. Istraživanja takođe pokazuju da muškarci češće razvijaju antisocijalne i psihopatske osobine ličnosti, što doprinosi njihovoj većoj sklonosti ka nasilnim delima (Nave, Nadler, Zava & Camerer, 2017).

Društveni faktori takođe igraju ključnu ulogu. Tradicionalni koncepti muškosti u mnogim kulturama podstiču agresivnost i dominaciju, dok su žene u većini društava vaspitane da budu kooperativnije i da rešavaju konflikte na nenasilan način. U isto vreme, kriminalističke studije pokazuju da žene imaju niži rizik od upuštanja u kriminalna ponašanja zbog svoje veće društvene kontrole – žene su češće uključene u porodične i zajedničke strukture koje ih odvraćaju od kriminala (Skeem & Cooke, 2010).

Psihološki faktori takođe doprinose ovoj razlici. Studije emocionalne regulacije pokazuju da žene, u proseku, imaju veću sposobnost kontrole impulsa i bolju razvijene strategije za rešavanje konflikata mirnim putem. Ovo može objasniti zašto su žene sklonije verbalnoj ili pasivnoj agresiji, dok su muškarci češće umešani u fizičko nasilje (Mahalik, Burns & Syzdek, 2007).

Zaključak je da, iako postoje izuzeci, nasilje ostaje pretežno muški fenomen. Razlike u biologiji, psihologiji i društvenim ulogama doprinose tome da žene ređe postaju počinioци nasilnih dela. Ipak, ovo ne znači da žene nisu sposobne za nasilje, već da su socio-kulturni i biološki faktori oblikovali njihovo ponašanje na način koji smanjuje verovatnoću upotrebe fizičke sile (Steffensmeier & Allan, 1996).

Društveni i pravni tretman ženskih počinilaca nasilja

Iako su žene znatno rjeđi počinioци nasilnih dela, način na koji ih društvo i pravosudni sistem tretiraju kada do takvih incidenata dođe često se razlikuje od tretmana muških počinilaca. Istraživanja pokazuju da žene koje počinje nasilje dobijaju blaže kazne u pravosudnom sistemu, posebno u slučajevima u kojima su počinioци porodičnog nasilja ili ubistva partnera. Ovaj fenomen, poznat kao "džentlmenška pravda" (*chivalry justice*), proizilazi iz percepcije žena kao slabijih i manje pretnje društvu. Međutim, isto istraživanje pokazuje da kada su žene optužene za nasilje nad decom ili drugim ženama, njihov tretman u pravosudnom sistemu može biti stroži, jer su takva djela u suprotnosti s tradicionalnim rodnim ulogama koje podrazumevaju da su žene zaštitnice, a ne nasilnici (Henneberg & Gottfried, 2020).

Iako se većina istraživanja o partnerskom nasilju fokusira na muškarce kao počinioce i žene kao žrtve, važno je napomenuti da nasilje postoji i u istopolnim vezama. Istraživanje Američkog centra za kontrolu i prevenciju bolesti (CDC) iz 2013. godine pokazalo je da je oko 44% lezbejki prijavilo da su u nekom trenutku doživele fizičko, psihološko ili seksualno nasilje od strane svojih partnerki. Ovi podaci ukazuju na to da nasilje među ženama u partnerskim odnosima postoji i da ga ne treba zanemarivati, iako se u javnom diskursu ređe pominje. Razlozi za nasilje u istopolnim vezama su slični kao i u heteroseksualnim odnosima – ljubomora, kontrola, psihološke traume iz detinjstva i zloupotreba supstanci (Walters, Chen & Breiding, 2013).

Uticaj mentalnog zdravlja na nasilno ponašanje kod žena

Kod žena koje postaju počinioci nasilja, mentalno zdravlje igra važniju ulogu nego kod muškaraca. Studije pokazuju da su žene koje čine nasilna krivična dela češće pogođene ozbiljnim mentalnim poremećajima, uključujući bipolarni poremećaj, šizofreniju i posttraumatski stresni poremećaj (PTSP) (Coid & Yang, 2011).

Poređenje s muškarcima pokazuje da su muški nasilni prestupnici češće vođeni antisocijalnim osobinama ličnosti i sklonostima ka dominaciji i kontroli, dok su kod žena okidači za nasilje češće povezani sa psihološkim traumama i ekstremnim emocionalnim stanjima. Ovi podaci ukazuju na važnost psihološke podrške i preventivnih programa za žene koje su u riziku od nasilnog ponašanja (Logan & Blackburn, 2016).

Dok su muškarci češće počinioci fizičkog nasilja, žene su sklonije primeni psihološkog, verbalnog i emocionalnog nasilja. Psihološko nasilje može uključivati manipulaciju, pretnje, emocionalnu ucenu i društvenu izolaciju žrtve. Istraživanja pokazuju da žene u partnerskim i porodičnim odnosima često koriste taktike poput „tihog tretmana“ ili kontrole preko osećanja krivice, dok su muškarci skloniji direktnoj agresiji (Hamby & Grych, 2013).

Posebno zabrinjavajuće je psihološko nasilje nad decom, gde su žene kao primarni negovatelji u porodici češće odgovorne za emocionalnu manipulaciju i verbalno zlostavljanje. Posljedice ovakvog nasilja mogu biti dugotrajne, uključujući nisko samopouzdanje, anksioznost i poteškoće u međuljudskim odnosima kod žrtava (Carney & Barner, 2012).

Jedan od razloga zbog kojih su žene statistički manje prisutne kao počinioci nasilja jeste i to što se nasilje koje one vrše često ne prijavljuje ili ne prepoznaje na isti način kao nasilje muškaraca. Kada žene počine nasilje nad partnerima, porodicom ili decom, ono se neretko opravdava spoljnim faktorima, kao što su stres, depresija ili zaštita od prethodnog nasilja. Muške žrtve nasilja od strane žena posebno retko prijavljuju incidente, zbog društvenih normi koje ih obeshrabruju da se predstave kao žrtve (Teicher, Samson, Anderson & Ohashi, 2016).

Istraživanja pokazuju da muškarci koji prijave nasilje koje nad njima vrše žene često nailaze na podsmeh ili nevericu, što dodatno otežava adekvatno evidentiranje ovih slučajeva i razvijanje odgovarajućih mera podrške (Bair-Merritt, Blackstone & Feudtner, 2006).

Nasilje žena u kontekstu kriminalnih organizacija i terorizma

Iako su nasilna krivična djela kod žena generalno rijetka, žene se povremeno uključuju u kriminalne organizacije, bande i terorističke grupe. Prema istraživanjima, žene u kriminalnim grupama češće imaju ulogu posrednika, planera ili pomagača, dok su direktna nasilna dela češće rezervisana za muškarce. Međutim, postoje izuzeci, kao što su slučajevi žena koje su bile direktno uključene u nasilne akte u okviru terorističkih napada, samoubilačkih bombaških akcija i politički motivisanog nasilja (Miller, 2018).

Jedan od primjera je uključivanje žena u ISIS i druge ekstremističke organizacije, gde su pojedine žene bile direktno odgovorne za regrutaciju i čak učestvovalе u nasilju. Slično tome, žene su imale ulogu u Paramilitarnim organizacijama u Irskoj i nekim latinoameričkim kartelima, gde su bile angažovane kao egzekutori ili planeri nasilnih operacija (Lahoud, 2018).

Iako su žene znatno češće žrtve nego počinioci nasilja, važno je prepoznati i adresirati slučajeve gde su žene počinioci. Određeni oblici nasilja, poput psihološkog zlostavljanja, nasilja u istopolnim vezama i kriminalnih aktivnosti, pokazuju da fenomen ženskog nasilja ne treba zanemarivati. Nedovoljno prijavljivanje, društvene norme i specifične uloge koje žene imaju u nasilnim situacijama čine ovu temu složenom i vrednom daljeg istraživanja. Dalja istraživanja su neophodna kako bi se bolje razumela dinamika nasilja koje počine žene i razvile efikasne strategije prevencije i intervencije.

Takođe, potrebno je raditi na smanjenju stigme vezane za prijavljivanje ovakvih slučajeva kako bi se obezbedila adekvatna podrška žrtvama (Straus & Gelles, 1990).

Zaključak:

Rizik za pojavu nasilja nad ženama eskalira naročito kada se u društvu/državi pojavi kriza bilo kog oblika. U sukobima, žensko tijelo često postaje bojno polje, sa nasiljem koje se koristi za ponižavanje i tlačenje. Rizici za nastanak nasilja se pojačavaju jer se žene mogu istjerati iz svojih domova i odvojiti od svojih uobičajenih mreža podrške, dok su socijalni i pravni sistemi zaštite nedostatni, oslabljeni ili totalno uništeni, pa se i nasilje prema ženama i djevojčicama širi i izvan porodičnog okruženja. Ono što zabrinjava je činjenica da neke studije pokazuju kako žene koje su bile seksualno ili fizički zlostavljane u djetinjstvu i/ili koje su vidjele kako je njihova majka zlostavljana od strane partnera imaju veću vjerovatnost od upuštanja u nasilnu vezu ili ostajanja u istoj kao odrasle osobe. To ukazuje na važnost ranih intervencija prorade traume kod djece koja su vidjela ili pretrpjela nasilje, uzimajući u obzir da se psihološke posljedice mogu razviti vrlo rano i opstati do odrasle dobi.

Literatura:

1. American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)*.
2. Bair-Merritt, M. H., Blackstone, M., & Feudtner, C. (2006). "Physical Aggression Between Women and Their Male Partners: Gender Issues and the Application of Legal Responses". *Trauma, Violence, & Abuse*, 243-260.
3. Björkqvist, K., Lagerspetz, K. M. J., & Kaukiainen, A. (1994). "Do Girls Manipulate and Boys Fight? "Aggressive Behavior, 179-193.
4. Carney, M. M., & Barner, J. R. (2012). "Prevalence of Partner Abuse: Rates of Emotional Abuse and Control in Heterosexual Relationships". *Journal of Family Violence*, 341-347.
5. Coid, J., & Yang, M. (2011). "Violent Offending by Women: A 13-Year Cohort Study". *The British Journal of Psychiatry*, 472-477.
6. Crick, N. R., & Grotpeter, J. K. (1995). "Relational Aggression, Gender, and Social-Psychological Adjustment". *Child Development*, 710-722.
7. Einarsen, S., Hoel, H., Zapf, D., & Cooper, C. L. (2011). *Bullying and Harassment in the Workplace: Developments in Theory, Research, and Practice*. CRC Press.
8. Giorgi, G., Mancuso, S., Perez, F. S., D'Antonio, A. C., Mucci, N., & Cupelli, V. (2020). "Bullying among nurses and its relationship with burnout and organizational climate". *International Journal of Environmental Research and Public Health*.
9. Hamberger, L. K., & Larsen, S. E. (2015). "Men's and Women's Experience of Intimate Partner Violence". *Journal of Family Violence*, 699-717.
10. Hamby, S., & Grych, J. (2013). *The Web of Violence: Exploring Connections Among Different Forms of Interpersonal Violence and Abuse*. Springer.
11. Henneberg, M., & Gottfried, E. (2020). "Women and Criminal Sentencing: The Role of Gender in Judicial Decisions". *Journal of Criminal Justice*.
12. Lahoud, N. (2018). "Empowered or oppressed? The Role of Women in ISIS". *Studies in Conflict & Terrorism*, 429-453.
13. Logan, C., & Blackburn, R. (2016). "Mental Disorder and Violent Crime: Perspectives from Psychology and Psychiatry". *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 601-618.
14. Mahalik, J. R., Burns, S. M., & Syzdek, M. (2007). "Masculinity and perceived normative health behaviors as predictors of men's health behaviors". *Journal of Men's Health*, 254-266.
15. Miller, J. (2018). "Women in Organized Crime: Analyzing Female Participation in Criminal Groups". *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 122-136.

16. National Institute of Justice. (2010). Intimate Partner Violence in the United States. (<https://nij.ojp.gov/library/publications/intimate-partner-violence-united-states>)
17. Nave, G., Nadler, A., Zava, D., & Camerer, C. F. (2017). "Single-dose testosterone administration increases men's preference for status goods". *Nature Human Behaviour*.
18. Skeem, J. L., & Cooke, D. J. (2010). "One measure does not fit all: Resolving the structure of the Psychopathy Checklist-Revised". *Psychological Assessment*, 433-445.
19. Steffensmeier, D., & Allan, E. (1996). "Gender and crime: Toward a gendered theory of female offending". *Annual Review of Sociology*, 459-487.
20. Straus, M. A. & Gelles, R. J. (1990). „Physical Violence in American Families: Risk Factors and Adaptations to Violence in 8,145 Families”. Transaction Publishers.
21. Teicher, M. H., Samson, J. A., Anderson, C. M., & Ohashi, K. (2016). "The Effects of Childhood Maltreatment on Brain Structure, Function and Connectivity". *Nature Reviews Neuroscience*, 652-666.
22. U.S. Department of Health & Human Services. (2019). Child Maltreatment. (<https://www.acf.hhs.gov/cb/report/child-maltreatment-2019>)
23. U.S. Department of Justice. (2013). Female Victims of Sexual Violence. (<https://bjs.ojp.gov/library/publications/female-victims-sexual-violence-1994-2010>)
24. United Nations Office on Drugs and Crime. Global Study on Homicide. (<https://www.unodc.org>)
25. UNODC. Gender-Related Killings of Women and Girls (Femicides). Na sajtu. <https://www.unodc.org/gsh>. Očitano: 10.02.2025.
26. Walters, M. L., Chen, J., & Breiding, M. J. (2013). "The National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS): 2010 Findings on Victimization by Sexual Orientation". Centers for Disease Control and Prevention.
27. WHO (2015). World Report on Ageing and Health. Na sajtu: <https://www.who.int>. Očitano: 10.02.2025.
28. Yan, E., & Chan, K. L. (2017). "Prevalence and correlates of intimate partner violence among older Chinese couples in Hong Kong". *Journal of Elder Abuse & Neglect*, 251-269.

VIOLENCE AMONG WOMEN AND WOMEN AS PERPETRATORS OF VIOLENCE

Mitar Radonjić, Ph.D
Montenegrin Security Forum

Jelena Vuković
Spec. security and criminology

Abstract: *Violence against women means a violation of human rights and a form of discrimination against women and represents all acts of gender-based violence that lead to or can lead to: physical, sexual, psychological, i.e., financial injury or suffering for women, including threats of such acts, coercion or arbitrary deprivation of liberty, whether in public or in private life. Violence against women is an example of abuse of power by one gender over the other. Also, throughout thousands of years of history, violence against women has been encouraged by every religious community until today. Such a society's attitude towards women in the form of violence often results in a negative reflection that they themselves later become perpetrators of violence. The goal of this paper is to present some of the most significant characteristics of violence among women, as well as to indicate why they become violent in certain circumstances.*

Keywords: *violence, women, perpetrators of violence, femicides, victims of violence.*